

“La globalització fa que siguem més vulnerables a noves malalties”

ANTONI JANER TORRENS

El mallorquí Lluís Quintana-Murci és director de la unitat de genètica evolutiva humana a l'Institut Pasteur, de París. El TEMPS ha parlat amb ell per saber les darreres novetats que hi ha en el camp de la genètica.

Lluís Quintana-Murci (Palma, 1970) és un dels científics amb més projecció del nostre país. Des de l'any passat dirigeix la unitat de genètica evolutiva humana de l'Institut Pasteur de París. Va ser precisament d'aquesta institució d'on va sortir fa 25 anys un dels descobridors de la sida, Luc Montagnier. Ara el virus de la VIH és més controlat, però Quintana-Murci avisa de la irrupció de noves malalties infeccioses.

—Quins avenços hi ha en la lluita contra la sida?

—En aquests moments l'Institut Pasteur intenta cercar una vacuna contra la sida. Resulta difícil, però hi treballa. L'avantatge que té aquesta malaltia és que es pot evitar. El càncer, en canvi, no: el tens o no. Als països desenvolupats el virus de la VIH és controlat. Avui la persona infectada que segueix una teràpia té una esperança de vida més o menys com qualsevol altre. Però passa que aquí la sida només afecta una ínfima part de la població, mentre que a l'Àfrica hi ha molts infectats que, com que no reben cap teràpia, es moren.

—I a l'anomenat Primer Món, ja som immunes a qualsevol altra malaltia?

—No. Hi ha més malalties infeccioses que van reapareixent. La tuberculosi, per exemple, pràcticament no existeix als països desenvolupats. Però sí que existeix a països que no són especialment pobres, com ara Rússia o als Balcans, per no parlar de l'Àfrica i el sud-est asiàtic. També es comencen a detectar brots d'uns altres virus, com el dengue, al sud-est asiàtic i fins i tot al sud dels Estats Units, on no hi era.

—Quines són les causes d'aquests rebrotos?

—N'és un factor la situació socioeconòmica i higiènica de la gent. Fins i tot a París hi pot haver tuberculosi en barris d'extrema pobresa. Després hi ha la globalització. Abans era pràcticament impossible que un germen d'un ocell passàs de la Xina a Europa. Avui, amb els avions i els moviments de gent és més fàcil.

—Quan es comença a detectar el rebrot de noves malalties al Primer Món?

—No fa pas més de deu anys. Tot va començar a final dels 90, quan

es produïren els primers moviments migratoris a gran escala. A la dècada dels 80 i els 90, deixant de banda la sida, la població europea estava bastant bé pel que fa a malalties infeccioses. Nosaltres som d'una generació que hem sobreviscut a tot, perquè hem estat massa sobreprotegits artificialment, no pas per selecció natural. Els veritables supervivents són totes les persones que ara tenen vuitanta anys i noranta. En aquella època no hi havia tants d'antibiòtics ni vacunes. Ara neixes i tot d'una ja et posen totes les vacunes que calguin. La globalització fa que siguem més vulnerables. Si hi ha una nova malaltia hi som més vulnerables perquè hem estat massa protegits. D'una altra banda, també hi ha els avenços de la ciència, que ens serveixen d'ajuda.

—**Sou conscient que el binomi immigració-malalties pot ser utilitzat amb finalitats racistes?**

—És absurd. Jo sé que, a França, un polític com Le Pen pot dir que s'han de tancar les fronteres perquè no vengui més gent. Però això són coses que ni s'han de justificar. Tots hem estat emigrants en un moment de la nostra història: des que l'*Homo sapiens* va sortir de l'Àfrica fa 60.000 anys fins a principi del segle XX, quan molts europeus se n'anaren a Sud-amèrica perquè aquí no hi havia gaires coses a fer. És una qüestió delicada. Si un immigrant té una malaltia no el pots enviar a casa seva. Cal atendre'l i proporcionar-li vacunes.

—**El binomi genètica-racisme també és perillós, no trobeu?**

—El concepte de raça és una cosa només cultural. No existeix des del punt de vista genètic. Genèticament, hi pot haver més diferències entre dues persones que viuen al mateix país i al mateix poble que no entre una persona d'un continent i una d'un altre. Evidentment que hi ha diferències entre grups ètnics, fruit, però, de les adaptacions al medi. Una altra cosa és interpretar això amb connotacions racistes. Aquí ja entram en el racisme cultural, en la intolerància, en la por a la diferència que ha causat tants de mals al llarg de la història. Sovint la gent que és racista mal interpreta la genètica per justificar les seves idees intolerants. Sens dubte, la barreja és bona per a millorar l'espècie humana.

ANTONI JANER TORRENS
"El concepte de raça és només cultural. Genèticament, hi pot haver més diferències entre dues persones que viuen al mateix poble que no entre una persona d'un continent i una d'un altre"

És demostrat que als pobles on hi ha molta d'endogàmia les possibilitats de malalties genètiques són molt més altes que no als pobles on hi ha molta més mescla.

—**I amb tota la barreja de gent que hi ha ara, al Primer Món podem arribar a ser tots mulats?**

—Sí, el color blanc pot desaparèixer i tots podem ser més morens. El Brasil n'és un bon exemple. És una societat que s'ha creat de la mescla d'europeus, de nadius americans i descendents d'esclaus d'origen africà.

—**Quin sentit té que el Primer Món investigui les malalties que afecten sobretot el Tercer Món, si no fa res per enviar-hi més medecines?**

—Aquí s'hi barregen diversos factors: la colonització, la descolonització, interessos econòmics... Ara, però, l'Àfrica està millor que no estava anys enrere. Hi arriben més tractaments. Però passa que falta un vertader suport polític al darrere a gran escala. L'ONU ho intenta fer, però necessita l'ajuda econòmica de cada país. Amb doblers no seria tan difícil d'organitzar-ho. Bastaria que cada país rebaixés una mica el pressupost de Defensa. El problema és que no interessa.

—**I amb les noves malalties que ens afecten, com veieu el futur?**

—En una era de molts moviments migratoris s'haurà d'educar la gent a certs hàbits als quals no estaven acostumats. A París, a l'estació de metro Pasteur, em fan gràcia uns cartells que hi ha penjats i que són de principi del segle passat. Parlen de certes regles bàsiques d'higiene com ara rentar-se les mans abans de menjar o no escopir a terra. Són regles bàsiques que ens poden semblar idiotes, però que aleshores eren molt necessàries per a evitar la transmissió de bacteris com ara la tuberculosi. Ara convindria tenir-les presents perquè se sap, per exemple, que moltes malalties infeccioses vénen d'allò que es diu zoonosi, fruit de la convivència amb animals. Són malalties que es transmeten d'un animal a l'home. La grip aviària n'és una; entre els homes no es transmet, encara. La tuberculosi, amb tot, es va agafar fa molt de segles d'un animal, no se sap ben bé quin, però després es va transmetre entre homes, la qual cosa va fer esclatar l'epidèmia.

Antoni Janer Torrens